

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.12.1977, sp. zn. Tzv 40/77, ECLI:CZ:NS:1977:TZV.40.1977.1

Číslo: 20/1978

Právní věta: K okolnosti uvedené v ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) tr. zák. je nutno přihlédnout i tehdy, byla-li pachatelem zaviněna z nedbalosti. Uvedená zásada platí i při pokusu tohoto trestného činu, protože skutečnost, že čin nebyl dokonán, není závislá na vůli pachatele a nedotýká se objektivně existující okolnosti, že čin směřoval proti ženě mladší patnácti let (jiná skutečnostve smyslu § 6 písm. b) tr. zák.).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 29.12.1977

Spisová značka: Tzv 40/77

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, Znásilnění

Předpisy: 140/1961 Sb. § 6 písm. b
§ 241 odst. 2 písm. b

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 20/1978 sb. rozh.

K okolnosti uvedené v ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) tr. zák. je nutno přihlédnout i tehdy, byla-li pachatelem zaviněna z nedbalosti. Uvedená zásada platí i při pokusu tohoto trestného činu, protože skutečnost, že čin nebyl dokonán, není závislá na vůli pachatele a nedotýká se objektivně existující okolnosti, že čin směřoval proti ženě mladší patnácti let („jiná skutečnost“ ve smyslu § 6 písm. b) tr. zák.).

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. 12. 1977 sp. zn. [Tzv 40/77.](#))

Z odůvodnění:

Rozsudkem vojenského obvodového soudu ze dne 18. 7. 1977 byl obžalovaný voj. zál. M. J. uznán vinným pokusem trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, 241 odst. 1 tr. zák., protože dne 1. 5. 1977 asi v 01,30 hod. v Jindřichově Hradci na cestě u veterinárního zařízení v úmyslu násilím vykonat soulož, přepadl 15letou L. S., oběma rukama jí stiskl hrdlo, až ji přivedl do bezvědomí,

potom ji odnesl do nedaleké zahrady, kde ji opět rdousil, bil pěstí do obličeje, nutil ji aby se svlékla, přičemž byl vyrušen a zadržen. Za to byl odsouzen k trestu odnětí svobody na čtyři roky s tím, že pro účely výkonu tohoto trestu byl zařazen do první nápravně výchovné skupiny a současně rozhodnuto i o náhradě škody.

Odvolání, podaná obžalovaným do výroku o trestu, poškozenou do výroku o náhradě škody a vojenským obvodovým prokurátorem do výroku o trestu v neprospěch obžalovaného, vyšší vojenský soud usnesením ze dne 25. 8. 1977 zamítl jako nedůvodná.

Proti tomuto usnesení podal generální prokurátor v zákonné lhůtě v neprospěch odsouzeného stížnost pro porušení zákona, v níž uvedl, že trest odnětí svobody uložený obžalovanému v první čtvrtině trestní sazby je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost, zejména vzhledem k cynismu a surovosti, s jakou byl proveden. Dále soud náležitě nezhodnotil skutečnost, že trestný čin byl spáchán na nezletilém děvčeti, jemuž chybělo ještě jeden měsíc a dvacet dní do dovršení patnáctého roku věku. Protože odsouzený, pokud by se nevystříhal požívání alkoholických nápojů, by mohl být i v budoucnu nebezpečný pro své okolí, měl soud obžalovanému uložit ochranný dohled podle § 4 odst. 2 zák. č. 44/1973 Sb.

Nejvyšší soud ČSSR přezkoumal ve smyslu § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadených rozhodnutí, jakož i řízení, jež jim předcházelo, a dospěl k závěru, že zákon porušen byl.

V projednávaném případě byl obžalovaný uznán vinným pro pokus trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1 tr. zák. Trestného činu podle § 241 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti. Pokud by skutková zjištění, na jejichž podkladě spočívá výrok o vině, byla úplná, byla by zmíněná právní kvalifikace v daném případě správná. Avšak podle názoru Nejvyššího soudu ČSSR orgány činné v trestním řízení nepostupovaly v souladu s ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř., jestliže nezjišťovaly, zda trestná činnost obžalovaného nebyla spáchána za okolností, které podmiňují použití vyšší trestní sazby, uvedené v § 241 odst. 2 tr. zák. Podle § 241 odst. 2 písm. b) tr. zák. je pachatel trestného činu znásilnění přísněji trestný, spáchá-li takový čin na ženě mladší než patnáct let. Pokud jde zavinění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedené v § 241 odst. 2 tr. zák., je třeba vycházet ze zásady vyjádřené v ustanovení § 6 tr. zák., podle níž k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, se přihlédne, jde-li o těžší následek i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, že trestní zákon vyžaduje i zde zavinění úmyslné, a jde-li o jinou skutečnost i tehdy, jestliže o ní pachatel nevěděl, ač o ní vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl, vyjímaje případy, kdy trestní zákon vyžaduje, aby o ní pachatel věděl. Totéž platí o okolnostech přitěžujících. Ustanovení § 6 tr. zák. tedy m. j. rozlišuje „těžší následek“ a „jinou skutečnost“. Ve smyslu citovaného ustanovení těžším následkem je ohrožení nebo porušení vyvolané tr. činem jako např. značná škoda, těžká újma na zdraví apod.; jinou skutečností jsou okolnosti blíže určující objekt a objektivní stránku tr. činu a pachatele. Obecně je objektem trestného činu podle § 241 tr. zák. právo ženy svobodně rozhodovat o pohlavním životě, přičemž předmětem útoku je žena bez zřetele na její věk, způsob života apod. V ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) tr. zák. je však navíc chráněn mravní vývoj ženy mladší než 15 let. Proto okolnost uvedená ve zmíněném ustanovení, která blíže charakterizuje objekt trestného činu a předmět útoku a podmiňuje použití vyšší trestní sazby podle § 241 odst. 2 tr. zák., je „jinou skutečností“ ve smyslu § 6 písm. b) tr. zák. K této okolnosti zákon výslovně nevyžaduje, aby o ní pachatel věděl.

Jestliže uvedené zásady platí pro dokonalý trestný čin podle § 241 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., pak není důvodu, aby nebyly uplatněny též při pokusu uvedeného trestného činu, protože skutečnost, že čin nebyl dokonán, není závislá na vůli pachatele a nedotýká se objektivně existující okolnosti, že čin směřoval proti ženě mladší patnácti let, a to i v případě, že pachatel o této „jiné skutečnosti“ (§ 6

písm. b) tr. zák.) nevěděl, ačkoliv vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům o ní vědět měl a mohl.

V projednávaném případě nebyla otázka vztahu zavinění k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby věnována ze strany orgánů činných v trestním řízení potřebná pozornost. K náležitému objasnění subjektivní stránky pokusu trestného činu bylo třeba nejen v řízení před soudem, ale již v průběhu přípravného řízení zjistit, na jaký stupeň fyzické vyspělosti poškozené bylo možno usuzovat jednak objektivně a jednak ze strany pachatele, a to zejména ze zevních znaků jejího těla nebo její postavy. Podnětem k takovému postupu měly být výpovědi svědka F. S. a svědkyně I. R., kteří uvedli, že poškozená „vypadala tak na 13 - 14 let“, dále výpověď matky poškozené a konečně vyjádření obviněného „Postavu měla ... jako mladá holka, skoro ještě děcko ... atd.“ Potřebu skutkového zjištění v tomto směru vyjádřil dozorový prokurátor ve svém pokynu vyšetřovateli, jemuž m. j. uložil vyhotovit fotografii celé postavy poškozené. Z trestního spisu však nelze zjistit, zda vyšetřovatel uložený úkol provedl nebo ne. Podcenění závažnosti této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby se projevilo i ve formulaci skutku jak v obžalobě, tak ve výrokové části rozsudku soudu prvního stupně, protože se v ní uvádí, že obžalovaný přepadl „patnáctiletou“, přestože v době činu poškozené chybělo k dovršení patnáctého roku 1 měsíc a 20 dnů. K uvedenému nedostatku nutno přičíst navíc i nepřesnost po stránce právní, když v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně se „nepovažuje za prokázáno“, že obžalovaný „věděl“, že poškozené ještě není patnáct let“.

Výše uvedené pochybení soudu prvního stupně včetně vad přípravného řízení mohl odvolací soud na podkladě odvolání vojenského obvodového prokurátora podaného v neprospěch obžalovaného v rámci své přezkumné povinnosti uložené mu v ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. napravit. Jestliže tak vyšší vojenský soud neučinil a odvolání vojenského obvodového prokurátora zamítl jako nedůvodné, porušil ve prospěch obžalovaného zákon v ustanovení § 256 tr. ř.

Proto Nejvyšší soud ČSSR napadené usnesení vyššího vojenského soudu, jakož i tomuto usnesení předcházející rozsudek vojenského obvodového soudu v celém rozsahu zrušil a přikázal vojenskému obvodovému prokurátorovi, aby věc v intencích tohoto rozhodnutí znovu projednal a r